

Ο ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ ΙΑΤΡΟΣ ΤΩΝ ΨΥΧΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΩΜΑΤΩΝ. ΒΙΒΛΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Πέτρος Βασιλειάδης

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Μια από τις βασικές ιδιότητες της επί της γης παρουσίας του Υιού και Λόγου του Θεού, του Κυρίου ημών και «σωτήρος» Ιησού Χριστού, αποτελεί αναμφισβήτητα εκείνη του «ιατρού και των ψυχών αλλά και των σωμάτων». Όχι όμως, όπως θα δούμε στη συνέχεια, με τη σύγχρονη σημασία του όρου – είτε των ψυχο-σωματικών ασθενειών, είτε της εξατομικευμένης εσωτερικότητας – αλλά για να δηλωθεί η κατεξοχήν σωτηριώδης θεϊκή του ιδιότητα. Γι' αυτό άλλωστε και ένας από τους χριστολογικούς τίτλους της Πρώτης Εκκλησίας ήταν και εκείνος του *σωτήρος*. Τα ευαγγέλια μάλιστα στις διηγήσεις των θαυμάτων θεραπείας του Ιησού χρησιμοποιούν τα ρήματα «*ιάσθαι*», «*θεραπεύειν*» και «*σώζεσθαι*» σχεδόν ως ταυτόσημα. Στα Συνοπτικά Ευαγγέλια συναντούμε συνοπτικές διηγήσεις θαυμάτων (τα λεγόμενα σουμάρια) αναφορικά με τη θεραπευτική δραστηριότητα του Ιησού του από Ναζαρέτ, όπως ιστορικά και επιστημονικά συνήθως αναφέρεται στην επιστημονική βιβλιογραφία. Παραδείγματα βρίσκουμε σε σειρά χωρίων, όπως: «*καὶ περιῆγεν ἐν ὅλῃ τῇ Γαλιλαίᾳ, διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ*» (Ματθ 4:23. Είναι χαρακτηριστική και η χρήση του ρήματος «σώζεσθαι» με την έννοια του «θεραπεύεσθαι», όπως π.χ. στο Μκ 5:22: «*καὶ ἔρχεται εἰς τῶν ἀρχισυναγῶγων, ὀνόματι Ἰάειρος, καὶ ἰδὼν αὐτὸν πίπτει πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ παρεκάλει αὐτὸν πολλά, λέγων ὅτι τὸ θυγάτριόν μου ἐσχάτως ἔχει, ἵνα ἔλθῶν*

ἐπιθῆς αὐτῇ τὰς χεῖρας, ὅπως σωθῆ καὶ ζήσεται» (πρβλ. επίσης και τις εξής περικοπές: Mark 1:32–34; 1:19; 6:56; Matt 8:16; 14:15; 15:30; 21:14; Luke 6:5, 17; 7:20).

Γι' αυτό, λοιπόν, και στις Πράξεις το σωτηριώδες έργο του Χριστού περιγράφεται από τον απόστολο Πέτρο στον Κορνήλιο με τον εξής λιτό και περιγραφικό τρόπο: «διήλθεν ἐνεργετῶν καὶ ἰώμενος πάντας» (Πραξ 10.38), ωσάν η «ιαματική» του ιδιότητα να ήταν από τις κυρίαρχες. Θα δούμε στη συνέχεια ότι αυτό συμβαίνει γιατί με αυτόν ακριβώς τον όρο περιγράφεται ως επί το πλείστον η σχέση του Θεού με τον περιούσιο λαό του στην Π.Δ.

Τα τρία σημαντικά χαρακτηριστικά στοιχεία που παρατηρούμε στις διηγήσεις αυτές είναι: (α) η έμφαση που δίνεται στον ρόλο του Ιησού ως ιατρού και θεραπευτού, (β) το ενδιαφέρον του Ιησού για τις συνέπειες των πράξεών του και την αντίδραση την οποία ανέμενε από του συγχρόνους του, και τέλος (γ) η συλλογική και όχι ατομική προέκταση του σωτηριώδους έργου του. Άλλωστε, μια από τις πλέον παρερμηνευμένες διαστάσεις του θεραπευτικού έργου του Ιησού, κυρίως κατά την νεωτερική περίοδο, ήταν και η εκτός των ορίων της κοσμικής και εν γένει επιστημονικής ιατρικής εκδήλωση ίασεων και θεραπειών κατά την επί της γης παρουσία του. Γι' αυτό και το θέμα αυτό, της πέραν δηλαδή των φυσικών νόμων ίασεως και θεραπείας, χρησιμοποιήθηκε από τους μεν ως απόδειξη της έλλειψης ιστορικής αξιοπιστίας των ευαγγελικών διηγήσεων και από τους δε– κακώς – απολογητικά ως απόδειξη της θεότητας του Ιησού Χριστού.

Η ίδια ακριβώς διαλεκτική εν πολλοίς χρησιμοποιείται, αλλά και επί αιώνες χρησιμοποιήθηκε, για τη συνέχιση του σωτηριώδους έργου του Χριστού δια της Εκκλησίας, δηλαδή του σώματός του, αναφορικά με τις μυστηριακές πράξεις της Εκκλησίας, θέμα με το οποίο ασχολείται και το παρόν συνέδριο. Η συνέχιση δηλαδή της θεραπευτικής και ιαματικής χάριτος ερμηνεύεται (κυρίως στη σύγχρονη εποχή) είτε θετικά είτε αρνητικά.

Μόνον, λοιπόν, αν κατανοήσουμε ορθά την έννοια της ιαματικής και θεραπευτικής ιδιότητας του Ιησού μπορούμε να εννοήσουμε και τη σημασία των μυστηρίων και των λοιπών μυστηριακών τελετών της Εκκλησίας, πέραν φυσικά

του εκκλησιολογικού τους χαρακτήρα. Για να κατανοήσουμε όμως τη σημασία αυτής της ιδιότητας του Χριστού, κυρίως στην Καινή Διαθήκη – και βέβαια στη συνέχεια κατ' επέκταση και στη ζωή της Εκκλησίας – δεν έχουμε παρά να ανατρέξουμε στη μακραίωνη ιστορία της Θείας Οικονομίας, κυρίως της Αγίας Γραφής, που αποτελεί και την πηγή της όποιας διδασκαλίας ανέπτυξε και δογματικά διατύπωσε η μεταγενέστερη εκκλησιαστική μας παράδοση.

Σ' ολόκληρη, λοιπόν, τη βιβλική παράδοση η ίαση και θεραπεία κατανοείται ως αποκλειστικό έργο του Θεού και των απεσταλμένων απ' αυτόν. Στην ελληνιστική περίοδο οι απεσταλμένοι αυτοί περιλάμβαναν και τεχνίτες ιατρούς (physicians), παρόλο που για το μεγαλύτερο μέρος των βιβλίων της Π.Δ. οι συγγραφείς τους παρέμεναν εχθρικά διακείμενοι προς την ανθρώπινη ιατρική, ή τουλάχιστον την αγνοούσαν, ακριβώς επειδή είχε και αυτή (και όχι μόνον ο Γιαχβέ) τη δυνατότητα ιάσεων.

Στα διάφορα κείμενα της Π.Δ. η ασθένεια γενικώς, και η ίαση συγκεκριμένα απ' αυτήν, κατανοούνται με εντελώς διαφορετικό τρόπο. Και αυτό γίνεται εμφανέστερο κάθε φορά που το πολιτιστικό και ιστορικό περιβάλλον του περιούσιου λαού του Θεού υφίσταται τις γνωστές αλλαγές, με κορύφωση φυσικά την αναγκαστική επαφή και όσμωση με το περισσότερο φιλελεύθερο ελληνικό πνεύμα κατά την ελληνιστική περίοδο. Από αυτήν ακριβώς την μακραίωνη και εναλλασσόμενη κατανόηση του Γιαχβέ ως ιατρού και θεραπευτού θα αρχίσω την παρουσίασή μου.

A. Ο ΘΕΟΣ ΤΗΣ Π.Δ. ΩΣ ΘΕΡΑΠΩΝ ΚΑΙ ΙΑΤΡΟΣ

Και στα τρία τμήματα της Π.Δ., την Πεντάτευχο (Τορά), τους Προφήτες, και τα Αγιόγραφα, η εικόνα του Θεού ως ιατρού αποτελεί κεντρικό και ουσιαστικό χαρακτηριστικό, βλέπουμε το συγγραφέα να αναφέρεται στην απαλλαγή του Αβιμέλεχ από την τιμωρία, εξ αιτίας της παραπλάνησής του από τον Αβραάμ και της συνακόλουθης συνεύρεσής του με την γυναίκα του, με τα εξής λόγια:

«καὶ ἰάσατο ὁ θεὸς τὸν Αβιμέλεχ καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τὰς παιδίσκας αὐτοῦ» (Γεν 20:17). Στη συνέχεια, κατά τη διήγηση της απελευθέρωσης του Ισραήλ από τη δουλεία των Αιγυπτίων με τις πληγές που έστειλε στους δυνάστες Αιγυπτίους και τη διάβαση της Ερυθρᾶς θαλάσσης, ο Θεός υπόσχεται στο λαό του, πως αν τηρεί τις εντολές του θα αποτραπεί παρόμοια θλιβερή γι' αυτούς κατάληξη: «Ἐὰν ἀκοῇ ἀκούσης τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ σου καὶ τὰ ἀρεστὰ ἐναντίον αὐτοῦ ποιήσης καὶ ἐνωτίση ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ καὶ φυλάξης πάντα τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, πᾶσαν νόσον, ἣν ἐπήγαγον τοῖς Αἰγυπτίοις, οὐκ ἐπάξω ἐπὶ σέ, ἐγὼ γάρ εἰμι κύριος ὁ ἰώμενός σε» (Εξ 15:26). Αλλά και στην περίφημη Ωδή Μωϋσέως στο Δευτερονόμιο (32:39) ο Γιαχβέ αναφωνεί: «ἴδετε ἴδετε ὅτι ἐγὼ εἰμι, καὶ οὐκ ἔστιν θεὸς πλὴν ἐμοῦ, ἐγὼ ἀποκτενῶ καὶ ζῆν ποιήσω, πατάξω καὶ ἐγὼ ἰάσομαι».

Χαρακτηριστικός είναι, επίσης, ο τρόπος με τον οποίον ο Ιώβ εξηγεί και δικαιολογεί τις δοκιμασίες με τις οποίες ο Θεός τον δοκίμασε και αναφωνεί: «αὐτὸς γὰρ ἀλγεῖν ποιεῖ καὶ πάλιν ἀποκαθίστησιν, ἔπαισεν, καὶ αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἰάσαντο» (Ιώβ 5:18). Και στους Ψαλμούς, τους οποίους ευρύτατα χρησιμοποιεί και η Εκκλησία μας στη λατρεία της, η εποικοδομητική τιμωρία του Θεού προς σωφρονισμό του λαού του, είτε λόγω της ανθρώπινης ανυπακοῆς είτε για λόγους δοκιμασίας του, η ενέργεια του θεού πάντοτε συνδέεται με την ίαση και τη θεραπεία. Γνωστότερη είναι η έκφραση «ἰάσαι τὴν ψυχὴν μου, ὅτι ἤμαρτόν σοι» (Ψλ 41:5, πρβλ. επίσης 30:2). Να σημειώσω στο σημείο αυτό ότι η ίαση και θεραπεία εκ μέρους του Θεού στους Ψαλμούς συνδέεται με τη συγχώρηση (Ψλ 103:3), με τη διάσωση από άμεση καταστροφή (Ψλ 107:19–20), αλλά και με τη ανανέωση του άρρωστου ανθρώπινου πνεύματος (Ψλ 147:30).

Εκεί, όμως, που ο ρόλος του Θεού ως θεράποντος και ιατροῦ εμφανίζεται με μεγαλύτερη ένταση στην Π.Δ. είναι στην προφητική παράδοση. Στο βιβλίο του προφήτου Ησαΐα συναντούμε συνεχείς προτροπές προς τον ισραηλιτικό λαό να επιστρέψει στο Θεό προκειμένου, όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, να ιαθεί, ενώ θα ανέμενε κανείς τη χρήση του ρήματος «σώζειν», «σώζεσθαι». Ας παρακολουθήσουμε για λίγο τον τρόπο, με τον οποίο διατυπώνεται η

επιχειρηματολογία του μεγάλου αυτού προφήτου της Εκκλησίας μας, κυρίως γιατί ο ίδιος ο Χριστός χρησιμοποιεί τις ησαϊανικές προφητείες προκειμένου να αποκαλύψει το μεσσιανικό του έργο και γενικά τη θεϊκή του ιδιότητα και αποστολή: «*Ἀκοῆ ἀκούσετε καὶ οὐ μὴ συνῆτε καὶ βλέποντες βλέψετε καὶ οὐ μὴ ἴδητε, ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τοῖς ὠσὶν αὐτῶν βαρέως ἤκουσαν καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμμυσαν, μήποτε ἴδωσιν τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσωσιν καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσιν καὶ ἐπιστρέψωσιν καὶ ἰάσομαι αὐτούς*» (Ησ 6:9-10). Και σε άλλο σημείο: «*καὶ πατάξει κύριος τοὺς Αἰγυπτίους πληγῇ μεγάλη καὶ ἰάσεται αὐτούς ἰάσει, καὶ ἐπιστραφήσονται πρὸς κύριον, καὶ εἰσακούσεται αὐτῶν καὶ ἰάσεται αὐτούς*» (Ησ 19:22). Πάνω απ' όλα ο ρόλος του Χριστού και η μεσσιανική αποστολή του προβάλλονται με όρους ίασης και θεραπείας στη προφητεία περί του «πάσχοντος δούλου του Γιαχβέ»: Θυμίζω στην αγάπη σας τα πολυτραγουδισμένα λόγια του Ησαΐα: «*αὐτὸς δὲ ἐτραυματίσθη διὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν καὶ μεμαλάκισται διὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν, παιδεῖα εἰρήνης ἡμῶν ἐπ' αὐτόν, τῷ μῶλωπι αὐτοῦ ἡμεῖς ἰάθημεν*» (Ησ 53:5). Κυρίως όμως την μεσσιανική προφητεία, με την οποία αρχίζει την επίγεια παρουσία του και αποστολή ο Χριστός: «*Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὗ εἵνεκεν ἔχρισέ με, εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς ἀπέσταλκέ με, ἰάσασθαι τοὺς συντετριμμένους τὴν καρδίαν, κηρῦξαι αἰχμαλώτοις ἄφεςιν καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν, καλέσαι ἐνιαυτὸν Κυρίου δεκτόν*» (Ησ 61.1εξ).

Δεν θα αναφερθώ σε πλήθος άλλων μαρτυριών από την προφητική παράδοση και τη μεταιχμαλωσιακή περίοδο (Ιερ 3:22, 8:15, 18, 22; 10:19; 14:19; 15:18; 17:9; 30:12-13; 46:11, Ιεζ 34:4εξ., Ωσηέ 5:13; Ναούμ 3:19, Ζαχ 11: 15-17). Θα υπενθυμίσω μόνο την προφητεία του Μαλαχία περί εμφανίσεως κατά την μεσσιανική εποχή αυτού που ως απεσταλμένος του Θεού θα εμφανιστεί ως «*ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης*» προκειμένου να προσφέρει «*ἰάσιν ἐν τοῖς πτέρυξιν*» (Μαλ 4:2).

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να κάνω μια μικρή παρένθεση. Στο μεγαλύτερο μέρος της Π.Δ., κυρίως στην εβραϊκή βίβλο, οποιοσδήποτε επιχειρεί με

ανθρώπινες δυνάμεις να θεραπεύσει ανθρώπινες ασθένειες θεωρείται ότι οικειοποιείται θεϊκές ιδιότητες και χαρακτηρίζεται ως κατεχόμενος από δαιμονικές δυνάμεις (πρβλ. μεταξύ άλλων Γεν 50:1–14. Β' Παρ 16:12. Ιώβ 13:4. Ιερ 22–9:6, 46:11, 51:8). Μόνον οι απεσταλμένοι από τον ίδιο το Γιαχβέ προφήτες και λοιποί εκπρόσωποί του γίνονται αποδεκτοί.

Στη σοφιολογική γραμματεία, όμως, κατά την εποχή δηλαδή που οι εβραίοι έρχονται σε επαφή με το ελληνικό πνεύμα, έχουμε μια σημαντική αλλαγή. Από την εποχή αυτή και μετά επαναλαμβάνεται μεν η πεποίθηση ότι οι ασθένειες είναι συνέπεια και αποτέλεσμα της ανθρώπινης αμαρτωλότητας, ο αμαρτωλός όμως ισραηλίτης μπορεί να προσεύχεται ώστε να πέσει στα χέρια κάποιου «ιατρού», όχι πλέον εκλαμβάνοντάς τον ως κάποιο τσαρλατάνο, όπως αυτός εθεωρείτο στις παλαιότερες βιβλικές μαρτυρίες, αλλά επειδή ο Θεός του έδωσε τη γνώση και τη δυνατότητα να χρησιμοποιεί φυσικά στοιχεία προκειμένου να προσφέρει θεραπεία, όπως πολύ παραστατικά αναφέρει η Σοφία Σειράχ: «καὶ γὰρ αὐτοὶ Κυρίου δεηθήσονται ἵνα εὐδώσῃ αὐτοῖς ἀνάπαυσιν καὶ ἱάσιν χάριν ἐμβιώσεως. Ὁ ἀμαρτάνων ἔναντι τοῦ ποιήσαντος αὐτοῦ ἐμπέσοι εἰς χεῖρας ἱατροῦ» (Σειρ 38:14-15).

Θα πρέπει να υπογραμμίσουμε, ότι η συμβουλή αυτή απαντά σε ένα κείμενο που γράφτηκε το 2^ο π.Χ. αιώνα, και αυτό πιστοποιεί αναμφισβήτητα την ελληνική επίδραση. Σε ό,τι αφορά την ιατρική η άποψη αυτή είναι σχεδόν ταυτόσημη με τη στωική αντίληψη περί του φυσικού νόμου, στον οποίο ο ιατρός μπορεί να προσβλέπει προκειμένου να επιτύχει αποτελεσματική θεραπεία. Υπενθυμίζεται ότι κατά την περίοδο αυτή στην Αλεξάνδρεια (απ' όπου προέρχεται η ελληνική έκδοση της Σοφείας Σειράχ) η ιατρική παράδοση (επιστήμη;) συνδέεται με τη μορφή του Ιπποκράτη, που ήκμασε τον 5^ο π.Χ. αι., δίνοντας για πρώτη φορά έμφαση στις έμφυτες φυσικές δυνάμεις των ίασεων, όπως επίσης και την απαίτηση και αυτονόητη αναγνώριση οι πάσης φύσεως τεχνοκράτες ιατροί να χρησιμοποιούν τις έμφυτες αυτές δυνάμεις. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι Έλληνες συνέδεαν με τη φύση και τους φυσικούς νόμους

τη δυνατότητα ίασης και θεραπείας και όχι με το Θεό, όπως το έκανε η ευρύτερη σημιακή και κυρίως η βιβλική παράδοση

Ένα άλλο χαρακτηριστικό παράδειγμα της εξέλιξης της θεραπευτικής ιδιότητας του Γιαχβέ στην Π.Δ. είναι ότι κατά την μεταιχμαλωσιακή περίοδο οι ιάσεις και θεραπείες επιτελούνται πια όχι από τον ίδιο το Θεό, όπως στην πρώιμη περίοδο, αλλά από μεσάζοντες και απεσταλμένους απ' αυτόν.

B. ΙΑΣΗ ΚΑΙ ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΣΤΗΝ Κ.Δ.

Στην Κ.Δ. τώρα τρία στοιχεία είναι απαραίτητο να υπογραμμίσουμε: (α) Και πρώτα-πρώτα την αναγνώριση του έργου των ιατρών (όπως ακριβώς και στη σοφολογική γραμματεία), αφού επίσημα στην προς Κολοσσαείς ονομάζεται ο «Λουκάς ο ιατρός ο αγαπητός» (Κολ 4:14), ενώ χρησιμοποιείται και για τον ίδιο τον Χριστό ο όρος «ιατρός»: *καὶ ἰδόντες οἱ Φαρισαῖοι εἶπον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· διατί μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει ὁ διδάσκαλος ὑμῶν; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀκούσας εἶπεν αὐτοῖς· οὐ χρειαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ιατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες* (Μτ 9:11-12 παρ. Μκ 2:17, Λκ 5:31).

(β) Ο Ιησούς εμφανίζεται με τις ιδιότητες ίασης και θεραπείας του ίδιου του Θεού, αυτές όμως σαφώς προσδιορίζονται από την ολιστική κατανόηση των Προφητών, και ιδίως του Ησαΐα, όπου η ίαση συνδέεται με την μεσσιανική και εσχατολογική εκπλήρωση του Ιωβηλαίου (θα επανέλθω πιο κάτω σ' αυτό), έναν θεσμό με σαφείς κοινωνικές και ως εκ τούτου ιεραποστολικές διαστάσεις: της συλλογικής δηλαδή απελευθέρωσης των ανθρώπων από την υποταγή στις άδικες δομές της κοινωνίας και τη θεραπεία του ανθρώπινου γένους τόσο από την εσωτερική ασθένεια, όσο και από την εξωτερική δουλεία, αμφότερα δηλωτικά της αμαρτωλότητας του ανθρώπινου γένους. Η εμμονή μάλιστα του Χριστού στη θεραπεία του φυσικού σώματος (και όχι μόνο της ψυχής) αποτελεί κεντρικό σημείο της ευαγγελικής παραδόσεως, πάνω στην οποία η Εκκλησία διατύπωσε την ολιστική αντίληψή της περί σωτηρίας.

(γ) Οι περικοπές ιάσεων και θεραπείας ατόμων, που σημειωτέο δεν περιορίζονται στον περιούσιο εβραϊκό λαό (πρβλ. περικοπή της Συροφοινίκισσας Μκ 7:24–30; Μτ 15:21–28), απαιτούν την εκδήλωση πίστεως (Μκ 2:4–12). (Μκ 5:23 (Μκ 5:27–34). (Μκ 6:53–56, Μτ 14:34–36). (Μκ 9:14–27, Μτ 17:14–18, Λκ 9:37–43). (Μκ 10:52). Εδώ θα πρέπει να υπογραμμίσουμε, ότι στο πρώτο κήρυγμα του Ιησού στη Ναζαρέτ ο Λουκάς συγκρίνει την θεραπευτική αποστολή του Χριστού προς τους εθνικούς με εκείνη των Ηλία και Ελισαίου (Λουκ 4:25–27).

Είναι, μάλιστα, πολύ ενδεικτικό ότι στην αρχαιότερη ευαγγελική παράδοση, στην Πηγή των Λογίων, η πίστη του εκατόνταρχου είναι αυτή που ουσιαστικά επιφέρει την αποκατάσταση της υγείας του «παιδός» ή «δούλου» του (κατά το Ματθαίο), κι' αυτό μάλιστα σε αντίθεση με την έλλειψη πίστεως στον Ισραήλ: «καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἑκατόνταρχος ἔφη· Κύριε, οὐκ εἰμι ἰκανὸς ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς· ἀλλὰ μόνον εἶπέ λόγῳ, καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου. ..ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐθαύμασε καὶ εἶπε τοῖς ἀκολουθοῦσιν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ τοσαύτην πίστιν εὗρον ... καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τῷ ἑκατοντάρχῳ· ὕπαγε, καὶ ὡς ἐπίστευσας γενηθήτω σοι. καὶ ἰάθη ὁ παῖς αὐτοῦ ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ» (Λκ 7:9εξ=Μτ 8:7εξ). Προς το τέλος του α' μ.Χ. αι. οι διηγήσεις ιάσεως και θεραπείας προσλαμβάνουν, ιδίως στο κατά Ιωάννην ευαγγέλιο, συμβολικό χαρακτήρα, χαρακτηριζόμενες ως επί το πλείστον «σημεῖα» και συνδεόμενες με την αιώνιο ζωή. «Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα σημεῖα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ἃ οὐκ ἔστι γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ· ταῦτα δὲ γέγραπται ἵνα πιστεύ[σ]ητε ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ ἵνα πιστεύοντες ζωὴν ἔχητε ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ» (Ιω 20.30-31). Ο Χριστός στο πνευματικό αυτό ευαγγέλιο δεν επιτελεί απλώς την ύψιστη θεραπεία στην διήγηση της ανάστασης του Λαζάρου, επικρατώντας έτσι σημειολογικά και επί του εσχάτου εχθρού, δηλ. του θανάτου, αλλά επί πλέον διακηρύσσει ότι είναι η «ἀνάστασις καὶ ἡ ζωὴ» (Ιω 11.25-26).

Σε όλη την ευαγγελική παράδοση ο Χριστός παρουσιάζεται να δίνει – σε σύγκριση με το Μωσαϊκό Νόμο – προτεραιότητα στην ανθρώπινη υγεία, και

γενικά στην αποκατάσταση της ακεραιότητας της δημιουργίας του Θεού, μη διστάζοντας ακόμη και να τον παραβιάζει. (βλ. π.χ. «καὶ εἰσῆλθε πάλιν εἰς τὴν συναγωγὴν· καὶ ἦν ἐκεῖ ἄνθρωπος ἐξηραμμένην ἔχων τὴν χειρὰ. καὶ παρετήρουν αὐτὸν εἰ τοῖς σάββασι θεραπεύσει αὐτόν, ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ. καὶ λέγει τῷ ἀνθρώπῳ τῷ ἐξηραμμένην ἔχοντι τὴν χειρὰ· ἔγειρε εἰς τὸ μέσον. καὶ λέγει αὐτοῖς· ἔξεστι τοῖς σάββασι ἀγαθοποιῆσαι ἢ κακοποιῆσαι; ψυχὴν σῶσαι ἢ ἀποκτεῖναι; οἱ δὲ ἐσιώπων» Μκ 3.1εξ παρ. επίσης Λκ 13.14, και 14:1–6).

Από τα αρχαιότερα ακόμη στρώματα της ευαγγελικής παραδόσεως πηγή της θεραπευτικής δυνάμεως του Χριστού είναι ο ίδιος ο Θεός. Κι' αυτό φαίνεται ξεκάθαρα στο Λκ 5:17. Ιδιαίτερα στην Πηγή των Λογίων ο ίδιος ο Ιησούς ομολογεί ότι οι θαυματουργικές ιάσεις και οι διάφοροι εξορκισμοί με τους οποίους εκδιώκει τα δαιμόνια επιτελούνται «ἐν δακτύλῳ Θεοῦ», (Μθ 12.28=Λκ 11.20), κάτι που σαφώς παραπέμπει στην Ἔξοδο των Εβραίων από τη δουλεία της Αιγύπτου: «εἶπαν οὖν οἱ ἑπαιδοὶ τῷ Φαραώ: δάκτυλος θεοῦ ἐστίν» (Εξ 8:15). Το ίδιο θα συμβεί αργότερα και με τους μαθητές του, οι περικοπές ιάσεων των οποίων στις Πράξεις των Αποστόλων επιτελούνται στο όνομά του (τόσο από τον Πέτρο έξω από την πύλη του Ναού στα Ιεροσόλυμα, Πραξ 3:1εξ, όσο και από τον Παύλο στα Λύστρα, Πραξ 14.8εξ. Στη θεραπεία του Αινέα η ίαση επιτελείται από τον ίδιο το Χριστό: «Αἰνέα, ἰᾶται σε Ἰησοῦς ὁ Χριστός», Πραξ 9.34, ενώ στην περίπτωση του πατέρα του Ποπλίου στην Μελίτη (Κεφαλλονιά;) από τον Παύλο: «ὁ Παῦλος εἰσελθὼν καὶ προσευξάμενος καὶ ἐπιθεὶς τὰς χειρὰς αὐτῷ ἰάσατο αὐτόν», Πραξ 28.8.

Για να κατανοήσουμε σωστά τη σημασία το ρόλο του Ιησού ως θεραπευτού δεν έχουμε παρά να δούμε την απάντηση που ο ίδιος δίνει στους απεσταλμένους του Βαπτιστή Ιωάννη: «ἐν αὐτῇ δὲ τῇ ὥρᾳ ἐθεράπευσε πολλοὺς ἀπὸ νόσων καὶ μαστίγων καὶ πνευμάτων πονηρῶν, καὶ τυφλοῖς πολλοῖς ἔχαρίσατο τὸ βλέπειν. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· πορευθέντες ἀπαγγείλατε Ἰωάννῃ ἃ εἶδετε καὶ ἠκούσατε· τυφλοὶ ἀναβλέπουσι καὶ χωλοὶ περιπατοῦσι, λεπροὶ καθαρίζονται, κωφοὶ ἀκούουσι, νεκροὶ ἐγείρονται, πτωχοὶ εὐαγγελίζονται» (Λουκ 7.21εξ). Αυτή

ακριβώς η σημειολογική ίαση και θεραπεία σύμπτωσας της ανθρωπότητας προέρχεται από την περιγραφή της μεσσιανικής εποχής στο βιβλίο του προφήτη Ησαΐα.

Εδώ ακριβώς βρίσκεται και η πεμπουσία της αποστολής του Χριστού ως θεράπωντος και ιατρού. Όχι στην ικανότητά του να επιτελεί θαύματα και ιάσεις, ως ένας άλλος «θείος ανήρ» των ελληνιστικών και ρωμαϊκών χρόνων, αλλ' ως η προσωποποίηση του αναμενόμενου ελευθερωτή μεσσία. Στο εναρκτήριο και ταυτόχρονα προγραμματικό κήρυγμα του Ιησού στην πατρίδα του Ναζαρέτ, χρησιμοποιώντας στο μεσσιανικό χωρίο του Ησαΐα που είδαμε πιο πάνω, χαρακτηρίζει την αποστολή του ως εκπλήρωση της αναμενόμενης εσχατολογικής περιόδου του Ιωβηλαίου έτους: «Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὗ εἶνεκεν ἔχρισέ με, εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς ἀπέσταλκέ με, ιάσασθαι τοὺς συντετριμμένους τὴν καρδίαν, κηρῦξαι αἰχμαλώτοις ἄφεςιν καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν, ἀποστεῖλαι τεθραυσμένους ἐν ἀφέσει, κηρῦξαι ἐνιαυτὸν Κυρίου δεκτόν» (Λκ 4.16εξ).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η ίαση επομένως άμεσα συνδέεται με την αποκατάσταση της ελευθερίας των ανθρώπων, της ειρήνης, της δικαιοσύνης και της κατάργησης των άδικων δομών, οικονομικών, πολιτικών κλπ. της κοινωνίας. Δεν έχει με άλλα λόγια μόνον ατομικό, αλλά και συλλογικό, εκκλησιολογικό, και κατ' επέκταση κοινωνικό χαρακτήρα. Ως θεράπων ιατρός, ως εκ τούτου, ο Ιησούς Χριστός επιτελεί το γενικότερο έργο της ολιστικής σωτηρίας, που στην Π.Δ. επιτελούσε ο Θεός. Κατ' επέκταση, λοιπόν, η βαθύτερη σημασία των μυστηρίων της Εκκλησίας, με τα οποία συμβολικά συνεχίζεται το έργο της ίασεως και θεραπείας, της σωτηρίας δηλαδή του κόσμου, δεν είναι η ατομική ίαση και σωτηρία μεμονωμένων ατόμων (η όποια ατομική ίαση και σωτηρία επιτελείται στα εκκλησιολογικά αυτά πλαίσια, αλλά και φιλανθρώπως εκτός των

κανονικών της ορίων, αφού το Πνεύμα όπου θέλει πνεί), αλλά η φανέρωση – ταυτόχρονα όμως και υπενθύμιση – της νέας μεσσιανικής/εσχατολογικής εποχής της Βασιλείας του Θεού. Σ' αυτήν κατατείνουν τα μυστήρια της Εκκλησίας, και αυτή οφείλει να είναι ο στόχος της μαρτυρίας της στον κόσμο.

Είναι εξάλλου χαρακτηριστική η κατάληξη της καθολικής επιστολής του Ιακώβου, που στην παράδοση της Εκκλησίας σε Ανατολή και Δύση θεωρήθηκε ως η βιβλική τεκμηρίωση των μυστηρίων της μετανοίας και του ελαίου (πρβλ. Ιακ 5.14): «ἐξομολογεῖσθε ἀλλήλοις τὰ παραπτώματα, καὶ εὐχεσθε ὑπὲρ ἀλλήλων, ὅπως ἰαθῆτε» (Ιακ 5.16). Το ίδιο, άλλωστε, εκκλησιολογικό υπόβαθρο πιστοποιείται και στην πνευματολογική – και ταυτόχρονα εκκλησιολογική – ενότητα των κεφ 12-14 της Α' Κορ επιστολής του αποστόλου Παύλου, στην οποία γίνεται ως γνωστόν λόγος για «χαρίσματα ἰαμάτων» (Α' Κορ 12.9-10 και 12.19-20)